

jatorrizko testua 4. orrialdean

Solasaldi hau Bartzelonan izan zen, irailaren 15ean, Antoni Tàpies Fundazioan Arabiar errepresentazio garaikideak, Kairo muntatzen ari ziren egunean. Solasaldian zehar, Catherine Davidek *Work in Transit* programan garatutako bere proiektuen produkzio eta komunikazioaren klabe batzuk aztertu zituen; ekintza eta ikusgarritasun espazioez aritu zen, esku-hartze dinamikoez, plataformen finkapenez, abiadura espezifikoez eta eskalez, plataforma malgu eta mugikorrez.

M I R E N E R A S O

Work in Progress, Work in Transit

Catherine Davidi egindako elkarrizketa

ME Urte eta erdi daramazu Rotterdamgo Witte de With-en lanean; epe horretan zehar testuinguru desberdinak analizatzeko ahalegina egiten duten programak landu dituzu, eta hainbat espazio eta formatutan aurkeztu dituzu. Zein harreman finkatu nahi duzu eraikinaren, instituzioaren eta zure programaren artean?

CD Ahalegina egiten dugu harreman sistematiko eta derrigor ezinbestekoa ez den hau desegiten, programa/instituzioa/eraikina harremana alegia, desegiten. Witte de Withek plataforma esperimental bat sortu du, *Work in Transit* izenekoa, bere programa jendeari atzemangarriago izan dakion, baina aldi berean, komisario-ahalegin bat ere bada, diziplina anitzeko hurbilketa espezifikoa behar duten proiektu garaikideak formulatzeko. Dena den, oraindik bada Witte de Withi lotutako proiektu bat beste espazio batean ikusi eta molestatu egiten dena, edota, aitzitik,

Rotterdamgo bertako jendea, Witte de With entzun eta daukagun eraikinarekin zuzenean lotzen ez duena. Gai hauek beti konplexuak dira, baina proiektuaren komunikazio on batez konpon daitezke, egiten dena azalduz eta berorri izena emanez. Logotipo batez, esate baterako, ezinbestean nonahikoak diren jarduerak eta presentziak identifikatuz.

ME Nola definituko zenuke Witte de With?

CD Witte de Withen eginkizuna da praktika estetiko garaikideak identifikatzea, komentatzea, produzitzen laguntzea, zabaltzea eta horien inguruko eztabaida piztea, ikusizko kulturaren eta, oro har, kulturaren eremu zabalaren barnean; eta ahal bada, kontsumo huts gisa eta aisia huts gisa ulertutako ez den kulturaren eremuan.

Work in Transit programaren bidez informazioa ulergarriago egin nahi dugu. Horretarako jendaurrera atera ditugu dokumentazioa eta proiektu, eta erakusketekin lotutako elementuak; ezinezkoa izango litzateke material hauek ohiko erakusketa espazio batean eskaintzea.

ME Interesantea ematen du kultura ulertzeko modu honek, baina, nola koka dezakezu programa hau gaur eta egungo Europako paisaia ekonomiko-kultural neoliberal ia-ia homogeneoan?

CD Kontua da aukera ez-neoliberal bat egitea. Proposamenak era askotakoak dira: programak audientzia heterogeneoei zabaltzea eta transmititzea, ez audientzia bati, baizik eta audientzia batzuei; eta horiek erakarri eta konbentzitu egin behar dira, ez modu publizista batez, baizik eta gonbidapen zehatzak iradokiz, irudiak eta ideiak zirkulazioan jarri, gutxieneko maila duten eztabaidak abiaraziz. Nire iritziz, eta edukiontzia gaiari atzera helduz, guztia ez dago eraikinari lotua, beharbada lotuago egongo da instituzio bati, edo behintzat proiektu bati. Eta gaiari buruz asko eztabaidatu bada ere, gutxi pentsatu da, edo behintzat modu populista samarrean jorratu dira kontuak, are modu autoritarioetara helduz ere zenbaitetan.

Rotterdamen nonahi dugu eztabaida hau: bertako biztanleriaren zati

handi bat ez da holandarra, publiko potentziala oso heterogeneoa da, eta nik uste dut kontua ez dela komunitate bakoitzari merezi duena edo nahi duena ematea, baizik eta lan egitea, edozein subjektuk Witte de With nozioari lotu ahal izan diezaion oraintxe bertan, bere subjektu-unean, bere gizarte-unean, bere une politikoan baliagarri izango zaion irudi, ideia eta diskurtso sorta bat. Nire ustez horixe da gure eginkizuna, eta honek ez du bisitari asko hartzarekin inolako zerikusirik.

ME Hau oso erronka handia da Witte de With bezalako zentro txiki-txiki batentzat; normalean programak eta errentagarritasun politikoak elkarrekin lotzen dituzten instituzioen sinergieko haustura lortu behar da.

CD Jakin badakigu hainbat jende ez dela Witte de Withera hurbiltzen, arrazoi asko tarteko, bai arrazoi kulturalak bai beste mota batzuetakoak, baina ez dut uste, inolaz ere, bisita kopuruak interes handirik duenik; uste dut ideia batzuk, irudi batzuk, beste modu batzuetan ere egon daitezkeela zirkulazioan, ez soilik erakusketa batean. Erakusteko askorik ez badago, zergatik gonbidatu behar dugu jendea beti toki berera joan dadin, erakusketagune gisa pentsatu den toki batean ager dadin? Hau ongi aztertu behar dugu. Nik sinesten dut agentzia-eginkizunean, ideia eta ekitaldi-kontzepzioarako dinamika den agentzian. Audientziek askoz zentzu handiagoa dute testuinguru askotariko honetan. Baina egia da, halaber, askoz zailagoa dela zenbatzea; egin genezake, hala ere, lanabes zientifikoagoak erabiliz, baina hauek definitu eta eztabaidatu egin beharko genituzke. Ongi pentsatuz gero, konturatzen zara Witte de Withen audientzia globalak oso goitik gaintzen duela zentroa bisitatzen duen jende kopurua.

ME Zein publiko potentzial duzue gogoan?

CD Publiko birtualaz ari garenean, badirudi ari garela web gunera eta interneteko jardueretara biltzen den publikoaz hitz egiten. Nire ustez, aldiz, hitzak eztabaidatu egin behar dira lantzean behin, eta hiztegiaren aldaketak egin. Birtual hitzak zera esan, adierazi eta azaldu nahi baitu: irudi, programa, ideia eta eztabaiden aurrean erreakzionatzeaz gain, horiexen bidez elkarrekintza ari den jendea. Eta Withen audientzia, kasu honetan, ez da birtuala, baizik eta erreal. Halaz, honakoa dugu galdera: nolako komunikazio mota jorratu behar dugu Witte de Withen lanari zabalkundea eman eta eragin handiagoa lortzeko? Ez da inolaz ere hierarkia kontu bat, hemen ez gaude kirol lehia-keta batean; kontua da ekintza eta elkarrekintza posibleak zabalagotzea, urrunago heltzea. Eta hau eraikin-programa-bisitari ekuazioak eskain dezakeena baino askoz gehiago da.

ME Aipatzen ari zaren horrek guztiak oso harreman estua du proiektuei ekiteko, testuinguruan modu konplexuan lan egiteko, eta zabalkundeari buruz pentsatzeko duzun moduarekin.

CD *Arabiar errepresentazio garaikideak.*

Libano motako proiektuez hitz egin genezake. Kasu honetan bai, beharrezkoa gertatu zen komunikazio sendo bat, eta uste dut, gainera, ez zela beharrezkoa izan publizitate-komunikaziorik egiten ez dugula dioen kontu horren aurrean babesteko, baizik eta ekintza eta ikusgarritasun espazio bat ezartzeko; baina baita, halaber, proiektuaren artikulazioaren lehen unean taldea kokatu ahal izan zedin ere, eta publikorik hurrekoenak ezagutzeko modua izan zezan. *Arabiar errepresentazio garaikideak*-en kasuan, argi gertatu da instituzio txikien espezifikotasuna izan daitekeela neokolonialak, paternalistak edo politikoki egokiak ez diren metodologiak garatzea, dagoeneko badauden plataformak finkatzeko lanari bultzada emango dioten esku-hartze dinamikoen bidetik joz. Eta kasu honetan, izan daitekeela bezalako aukerak formulazio bat dira, itxura batean kale egin duten pentsamoldeak salatzeke edo adierazteke. Izan ere pentsamolde horien sortzailea ideia bat da, hots, gizarteak, hainbat arrazoi tarteko, halako ikusgarritasun edo garapen une batera heltzen denean bere arte garaikidea behar duelako ideia; eta hori

Irudi batzuk, beste modu batzuetan ere egon daitezkeela zirkulazioan.

Txinaren kasuan ikusi genuen, Asiaren kasuan, eta askotan baita Afrikan ere, nahiz hemen beste arrazoi batzuk ere bilatu beharko lirakeen zeren eta, bene-benetan, uste dut Afrikak oraindik ere arazo pila itzela duela. Pentsamolde hauek ez dakite, eta ukatu egi-ten dute ia-ia, modernitatea gauza konplexu eta espezifikoki gisa existitzen dela; modernitatea historia kaotiko bat izan zen, eta bertan jarraitzen dugu. Eta horrexegatik uste dut garaikidetasunak ez direla denak berdinak, elkarren antzekoak dira, baina hala eta guztiz ere ez diote moderno izateari uzten. Esan behar nuen sorrera espontaneoaren nozio hori, edota ezerez garaikidearen erretze hori, arazo iturri iruditzen zaidala, eta uste dut *Arabiar errepresentazio garaikideak*-ekin ahalegina egiten dugula egun dauden eta arazo asko dituzten plataformetako batzuk finkatzeko, Guggenheim edo "ikusitako daki-gun egiten modernoak izateko, hauxe egin behar da bienaletan egon ahal izateko" bezalako proposamenen modukorik eskaintzeke, alegia.

Aitzitik, lantzen ari garen proiektuek denbora luzea behar dute, abiadura espezifikoak behar dituzte, ez dira berehalako inpaktuak daukaten proiektuak, ikusgarritasun egundokoaz hornituak, eta horregatik ere hainbat arazo sortzen da, zeren eta dena kolpe batean ezartzerik ez duzunez, irakurketa goiztiarregiekin edo alde zurretik pentsatuekin negoziatu behar baituzu, eta lan hau nahikoa esker txarrekoa da.

ME Eta, instituziora itzuliz?

CD Maila honetan, arazo askorik ez dut instituzio nozioarekin, instituzio bat lanabes bat delako, laneko plataforma bat, inolaz ere ez gauza bat edo eraikin bat edo gauza betiereko bat. Beraz, instituzioa denari buruzko eztabaidak behar dira, zeren eta instituzioa ezin baita betiko aitzakia izan. Nik instituzioetan sinesten dut, taldeetan eta giza ekimenetan bezalaxe, eta arlo guztietan bezala, onak eta txarrak daude.

ME Marken promozioaren eta edukiak ondare bihurtzearen kulturaren murgilduta gauden honetan, interesgarri deritzot gaur egungo erakusketa-ekitaldiak eta museo-egiturak zalantzan jartzen dituzten aldaketak aipatze horri; eta aldaketa horren errepresentazio bat egitea baino askoz interesgarriagoa da, zalantzarik gabe. Baina, zaila ematen du ideia horiek norbaiten laguntza edo babesa izatea.

CD Borondateak eta interesak identifikatu eta elkartu behar dira horretarako, zailagoa bada ere, ezen errazagoa eta atseginagoa da, zalantzarik gabe, Dan Graham edo Andy Warhol egiteko dirua lortzea; baina uste dut gure laneko espazioa ez dela hori, eta horregatik iruditzen zait ugazaba eta mezenas batzuekin elkartu behar dugula, irekiak izateaz gain etorkizuneko proiektu bat duten ugazaba eta mezenasekin alegia. Elkarrekin eta kultur fondoak ere aurkitu behar ditugu, plataforma desberdin samarrak finkatzeko. Horretarako badira europar zein nazio mailako diruak, Kultura ministerioetakoak. Baina askoz errazagoa da, esate baterako, Venezian pabilioi nazional bat antolatzea, horrek eurotan duen balioa ikusgarritasun eskasagoko eta puntualagoko epe luzeko proiektu baterako lortzea baino. Lortzen badugu ikusgarritasunak eta argitalpenak artikulatzen dituen komunikazio bat antolatzea, eta horrek informazioaren zirkulazioa ahalbidetzen badu, nahiz askoz lan ahulagoa izan eta ia-ia eskuz egina egon, posible eta askoz interesgarriagoa izango da komunikazio hori, ez bairik gabe. Eta horrela izango ez balitz, nik uste berriro planteatu beharko liritekeela produkzioaren eta produkzioen eta eskala desberdinen gaia. Orain egiaz eztabaidatzen ari dena eskala desberdineko formatuak elkarrekin bizi izatea da. Jendeari zinema esperimentalak gustatzen ez zaiola esaten denean gehiegikeriaz ari gara, ez delako egia, baina aurrekontuak itxi egiten dira. Nik horren inguruan zera galdetuko nuke: nola gustatuko zaio, edo ez zaio, jendeari, ez badu ikusteko modurik? Jendeari zerbait gustatu edo ez gustatzeko, liburu bat, obra bat, diskurtso bat edo dena dela, topatu egin behar du. Hau gaur-gaurko gai bat da, eskala bakar bat edo abiadura bakar bat ez nagusitzearena. Izan ere arreta pixka batez pentsatuz gero, kapitalismoaren edo poskapitalismoaren munduan, nahi duzuen bezala esan, era askotako espazioak egoteko posibilitatea dago, baina kontua da denek ez dutela errentagarritasun berbera.

Anna Boghiguiian
From Tabrir Square via Tal'at Harb to Mustafa Kamel 1999
© Anna Boghiguiian, 2003

Baina hau guztia ongi pentsatu behar da, ezin da lan pasibo edo neutroa izan; ongi jakin behar da norberak zer egiten duen.

Sherif el-Azma Interview with a Housewife 2001
© Sherif el-Azma, 2003

ME Epe ertainean garatzen den programa mota bati buruz ari zara, eta badirudi instituzio publikoa dela horri abala eskaintzeko hautagai bakarra. Posible ikusten al duzu lan egiteko modu berri hauetan interesatutako instituzio pribatuen finantzaketa eskuratzea?

CD Beno, jasotzen ditudan diru gehienak publikoak dira, baina pragmatikoak izanik, ikusten dugu gaur egun Holandan hainbat diru dagoela literaturarako edota arabieratik itzulpenak egiteko, eta ez dakit horrelakoak noiz arte egongo diren. Kontua izango litza-teke finantzaketa-iturri berrien bila jarraitzea. Baina hau guztia ongi pentsatu behar da, ezin da lan pasibo edo neutroa izan; ongi jakin behar da norberak zer egiten duen, egokienarengana jo eta aurrekontua ahalik eta modurik eraginkorrenean muntatu behar da.

ME Zure hitz guztietan, dagoeneko *Erresistentzia eta sorkontza* eztabaidan finkatu zenutena agertzen ari da, hau da, alde batetik orainari buruzko hausnarketa adeitasunik gabea eta, bestetik, sistemaren beraren barrenetik abiatuta aldaketak bultzatzeko ideia. Badirudi lan egiten ari zaren erakundeetan lortzen ari zarela. Proiektuek euskarritzat dituzten ideiak oso sendoak direlako ote?

CD Hauxe da zailena: kultur agentziek, fondo bereziek, bakoitzak bere eginkizuna du, eta proiektu berri bat sekula ezin zaio zehatz-mehatz egokitu kultur agentzia ofizial baten, erdi ofizial baten edota pribatu baten proiektuari. Horregatik sinesten dut produktorearen lanean, bere kokapenean, bere eginkizunean. Produktore esaten dudanean jendeari beti zinema datorkio gogora, XX. mendeko eredu nagusia izan delako. Ez zait gehiegi axola, baina kasu honetan Hollywoodean urrezko garaietako produktoreak hartu behar ditugu gogoan, zinemaren hasierakoak, oso paradoxikoa izan arren, nahikoa degeneratutako eruedetara iritsiko garelako, baina nik uste urte haietako produktoreak antolatzen zuen konplexutasunari, ekintza-kopuruari erreparatuz gero... Ez dut uste itzultze bat denik, historia sekula ez delako atzerantz abiatzen eta hogeiko urteetan ez gaudelako jada, baina antzekotasuna badago, hain zuzen produktorearen eginkizuna proposamen poetikoaren eta errealtatearen arteko interfazearena izatea. ◀◀

CATHERINE DAVID Rotterdamgo Witte de Withen zuzendaria da.